

Pr. Prof. Univ. Dr. Liviu Stan

BISERICA ȘI DREPTUL

4. Structura, organizarea și membrii Bisericii

Ediție coordonată de
Pr. Conf. Univ. Dr. Irimie Marga

Apare cu binecuvântarea
ÎPS Dr. LAURENȚIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Editura Andreiana
Sibiu – 2013

Cuprins

Sucesiunea apostolică. „ <i>Zidiți fiind pe temelia Apostolilor</i> ” (Ef. 2, 20)	5
Structura primară a comunităților creștine.	
Proveniența credincioșilor.....	44
Instituțiile de asistență socială în Biserica veche (Așezăminte de ocrotire sau de caritate)	66
Societățile religioase în Biserica veche	152
Elementul laic în Biserica Ortodoxă. Preliminarii ...	202
Poziția laicilor în Biserica Ortodoxă.....	214
Biserica cu sau fără laici?.....	231
Probleme de eclesiologie.....	249
Despre apocrisiari sau soli bisericești.....	290
Sfântul Munte și Atanasie Atonitul.....	335

Sucesiunea apostolică

„Zidiți fiind pe temelia Apostolilor” (Ef. 2, 20)

Deși atât de reală și de statornică în viața Bisericii, constituind temelul apostoliciții ei, succesiunea apostolică a fost și continuă să fie una dintre cele mai controversate și mai puțin lămurite probleme teologice, determinând practic măsuri și atitudini cu totul deosebite din partea diferitelor Biserici în chestiuni care nu se pot rezolva decât pe „temelia Apostolilor”, adică pe baza succesiunii apostolice.

În Biserica veche și mai târziu s-a ținut cu atâta strășnicie la succesiunea apostolică, încât era scoasă în evidență ori de câte ori se impunea o atitudine fermă față de unele grupări eretice sau schismatice, care încercau să se declare Biserici, deși nu mai stăteau pe „temelia Apostolilor”.

Aprigele dispute care s-au angajat între Biserica Apuseană și cea Răsăriteană, în legătură cu primatul de jurisdicție, cu formula „extra ecclesiam nulla salus”, apoi cu validitatea tainelor săvârșite într-o parte sau alta a Bisericii, a celor săvârșite de eretici etc., au ținut mereu în atenția cărturarilor și ierarhilor problema succesiunii apostolice.

Dar chestiunea aceasta a preocupat mai ales după apariția protestantismului în veacul XVI – și apoi în legătură cu diversele lui ramificații mai mari și mai mici, de atunci și până astăzi.

Astfel, în Biserica veche ea s-a pus de către Ciprian din Cartagina în legătură cu botezul ereticilor, de Vasile

cel Mare în legătură tot cu botezul și cu preoția ereticilor, de Fericitul Augustin și de numeroși alți scriitori bisericești și ierarhi, ca: Ignatie al Antiohiei, Justin Martirul, Irineu, Hegesip, Tertulian, Ieronim etc., apoi și de Părinții alcătuitoari ai canoanelor: 46-47, 68 apostolice, 8, 19 sin. I ecum., 7 sin. II ecum., 95 Trulan etc.

În raporturile dintre catolici și ortodocși problema succesiunii apostolice s-a pus mai întâi în legătură cu sinoadele unioniste de la Lyon (1274), Constanța (Germania, 1414-1418) și Ferrara-Florența (1438-1439), la care au fost invitați și au luat parte și episcopii ortodocși, recunoscându-li-se episcopilor catolici succesiunea apostolică de către ortodocși, și invers. Pe același temei al recunoașterii reciproce a succesiunii apostolice a episcopilor au fost invitați episcopii ortodocși și la sinodul Vatican (1870), fără a lua însă parte.

Între timp, aceeași problemă s-a mai pus și cu privire la recunoașterea validității unor taine săvârșite de catolici, și anume a Botezului și Preoției, luându-se felurite hotărâri în această privință.

În raporturile dintre ortodocși și protestanți s-a pus problema succesiunii apostolice în legătură cu validitatea Botezului tuturor ramurilor protestante și apoi, în special, în legătură cu validitatea Tainei Preoției anglicane.

Dacă încercăm să schițăm problemele principale în legătură cu care se pune și astăzi problema succesiunii apostolice, ar putea fi considerate ca atare următoarele:

1. *Problema Bisericii înseși*, a Bisericii adevărate, care nu poate sta decât pe „temelia Apostolilor”, și deci și pe aceea a succesiunii apostolice. Mai precis, pentru a putea delimita sau trasa granițele Bisericii este necesar să ne

Respect pentru oameni și cărți

ghidăm după succesiunea apostolică; unde o găsim, este Biserică; unde nu o găsim, nu este Biserică.

Cei ce se află în aria succesiunii apostolice sunt „in Ecclesia”, iar cei ce nu sunt cuprinși în aria acesteia sunt „extra Ecclesiam”, și, după cum se știe, „extra Ecclesiam nulla salus”. Această formulă trebuie înțeleasă în sensul că nu este mântuire prin lucrarea Bisericii pentru cei din afara ei, nu în sensul că nu este posibilă mântuirea lor nicidecum, pentru că și lor le-a fost dăruită mântuirea obiectivă, urmând să-și dobândească pe cea subiectivă, care li se poate facilita și prin mijloace extraordinare de către Domnul, a Cărui lucrare nu poate fi limitată la granițele Bisericii.

Această posibilitate este dată. Ea rămâne însă numai o posibilitate, pe când în Biserică mântuirea este sigură, în sensul că ea dispune de mijloace prin folosirea cărora mântuirea devine o certitudine, nu o probabilitate.

2. *Problema intercomuniunii „in sacris”* a credincioșilor care aparțin diverselor Biserici sau confesiuni creștine.

Înfăptuirea sau admiterea acesteia este condiționată de succesiunea apostolică, întrucât numai pe baza ei se poate admite existența preoției sacramentale, care este indispensabilă pentru o astfel de intercomuniune, despre care nu se poate vorbi, nefiind posibilă între Bisericile sau confesiunile care nu au preoție sacramentală.

3. *Problema unirii unor Biserici sau confesiuni*, problemă atât de actuală oricând, este și ea dintre acelea a căror soluționare justă depinde, în primul rând, de succesiunea apostolică, în sensul că unirea – ca o etapă superioară și ultimă – care ar urma după stabilirea intercomuniunii „in sacris” presupune în mod necesar existența

succesiunii apostolice în toate Bisericile sau confesiunile care urmează să se unească.

4. *Problema recunoașterii validității tainelor Bisericii Catolice și a celor eterodoxe* (armeană, coptă, etiopiană etc.) și, în special, a Tainelor Botezului și Preoției, căci în legătură cu acestea se pune mai des problema.

5. *Problema recunoașterii validității Tainei Botezului și Hirotoniei anglicane*, problemă care frământă constant de vreo sută de ani înapoi.

6. *Problema recunoașterii validității botezului protestanților*, neoproteștanților și sectelor care nu sunt antitrinitare.

7. *Problema administrării unor Taine sau ierurgii* de către slujitorii ortodocși unor creștini din afara Bisericii Ortodoxe.

Această din urmă problemă se pune foarte des atunci când este vorba fie de cununia unui ortodox cu vreo eterodoxă, fie de spovedanie și împărtășire; apoi atunci când se cere oficierea a felurite ierurgii și mai ales a slujbei înmormântării pentru neortodocși.

8. *Problema unui viitor sinod ecumenic*, în sensul că membrii unui astfel de sinod nu pot fi, în primul rând, decât episcopii cu succesiune apostolică. Dar există oare episcopi cu succesiune apostolică și în afara Bisericii Ortodoxe? Și dacă da, sunt ei oare membri de drept ai Sinodului Ecumenic? Trebuie să fie invitați la un astfel de sinod ca membri cu toate drepturile sau nu?

*

Câte aspecte are fiecare din problemele acestea? Câte probleme pune fiecare din ele la rândul său?

Neurmărind a dezbate în mod special niciuna dintre acestea, notăm doar că ele au fost arareori privite într-o

perspectivă justă, adică, pe de o parte, în perspectiva succesiunii apostolice, iar pe de altă parte, în perspectiva „iconomie”, ci au fost privite sau numai în perspectiva unei aproximative succesiuni apostolice, sau numai în perspectiva unei aproximative „iconomii”.

Ca urmare, în legătură cu toate problemele enumerate, în vremurile mai noi s-au adoptat teoretic și practic diferite atitudini, niciodată însă una unitară, și nu s-a ajuns încă la o formulă precisă, dogmatică și canonică, după care să se orienteze în mod obligatoriu întreaga Ortodoxie. Faptul se explică și prin lipsa unei definiții precise a succesiunii apostolice, prin care unii înțeleg numai succesiunea sacramentală a episcopilor, alții doar succesiunea în sens formal, alții deopotrivă și succesiunea sacramentală, și cea în credință și, în fine, alții atât succesiunea sacramentală, cât și cea canonică-formală. De asemenea, acest fapt se mai explică și prin lipsa unor precizări ale conținutului iconomiei, care nu se face de către unii decât ca în oglindă și în ghicitură.

Iată, deci, ce urmează să încercăm a lămuri: noțiunea de succesiune apostolică, în primul rând, și apoi sensul în care se aplică iconomia, atunci când se depășește aria succesiunii apostolice.

*

După cum am mai spus, apostolicitatea Bisericii nu poate fi concepută decât prin succesiune apostolică, pe temeiul acestei succesiuni, prin care se înțeleg felurite lucruri și în legătură cu care Biserica nu a formulat o învățătură destul de lămurită sau precisă.

Să vedem ce se înțelege întâi prin succesiune în genere?